

Radni tim za nematerijalnu baštinu

- sastanak je održan u Puli, 2. veljače
- sastanku su prisustvovali Dario Marušić, Nuša Hauser, Srđa Orbanić, Davor Šišović, Lidija Nikočević i Davor Mišković

Istra je plurietničko i multikulturalno područje koje je usljed brojnih migracija stanovništva, intenzivne kulturne difuzije i transformacija načina života iznimno bogato kulturnom baštinom. Na žalost, bogatstvo nematerijalne kulturne baštine nije dovoljno istraženo, dokumentirano i prezentirano. Usprkos visokom vrednovanju nematerijalne baštine Istre na deklarativnoj razini u praksi nije mnogo učinjeno na valorizaciji ove baštine, što možda najbolje ilustrira činjenica da je zadnje sustavno istraživanje nematerijalne baštine Istre napravljeno u razdoblju 1948 – 52. Nasuport stručnom i znanstvenom radu koji kronično nedostaje, prisutan je čitav niz aktivnosti koji se temelje na nematerijalnoj baštini, a koji je zapravo iskrivljuju, koriste izvan konteksta, površno interpretiraju što sve zajedno dovodi do pogrešnih zaključaka i definicija određenih fenomena, zanemarivanja drugih i promicanja pogrešnih znanja o baštini. Osim toga, kulturna baština često se razumije isključivo u reprezentativnom obliku (npr. scenski nastupi folklornih skupina na različitim manifestacijama), a zanemaruje se čitav korpus oblika i pojavnosti nematerijalnog stvaralaštva (npr. dijalekti, način shvaćanja svijeta, vještine i znanja o obradi materijala, itd.).

Iz činjenice da ne postoje sustavni programi sakupljanja građe i dokumentacije nematerijalne baštine proizlazi poseban problem za sve istraživače (i korisnike) nematerijalne baštine. Postojeća građa i dokumentacija su razasuti, prema procjeni Radnog tima veći dio građe i dokumentacije nalaze se zapravo izvan Istre, velik dio uopće nije dokumentiran. Zbog neorganiziranog pristupa čak i informacije o postojećoj građi, kopije dokumentiranih oblika i pojavnosti nematerijalne baštine nisu lako dostupni građanima Istre. Ova situacija dodatno produbljuje probleme očuvanja nematerijalne baštine, i zbog toga je Radni tim mišljenja da je nužno žurno napraviti županijski registar nematerijalne baštine i sistematizirati postojeću građu i dokumentaciju, započeti istraživanja i dokumentaciju te stvoriti informacijski servis koji će biti javno dostupan. Naravno, od iznimne je važnosti da ove, kao i sve druge poslove vezane za nematerijalnu baštinu, obavljaju stručni ljudi (etnolozi, etnomuzikolozi, antropolozi, socijalni antropolozi, sociolozi, itd.).

Nadalje, postojeći sustav zaštite nematerijalne baštine je pomak naprijed u odnosu na prijašnje stanje kada se o nematerijalnoj baštini uopće nije skrbrilo, ali je, prema mišljenju Radnog tima, nedovoljan. Naime, u postojećem sustavu nisu jasno definirane odgovornosti za proces zaštite, nisu definirane poticajne mjere za zajednicu koja prakticira zaštićene oblike i pojavnosti nematerijalne baštine što zapravo dovodi u pitanje same mehanizme zaštite. Osim toga, ne postoje nikakvi mehanizmi za sprečavanje štete koja nastaje od iskrivljavanja i lažnog prikaza određenih pojavnosti kao nematerijalne baštine, što je npr. čest slučaj u turističkoj industriji. Ovi potezi dugoročno štete razumijevanju vlastite baštine.

Istarska županija ima svoje zadaće koje proizlaze iz programa zaštite kulturnih dobara i važno je da ih započne ispunjavati. To se odnosi na stručna istraživanja i analize fenomena koji su u hrvatskoj registrirani kao kulturna dobra, a postoji namjera njihovog predlaganja za UNESCO-ov registar nematerijalne baštine (bitinade, doglasije u tijesnim intervalima, itd.). Ukoliko se želi uspješno ispunjavanje ove zadaće, ona se mora obaviti na najvišem profesionalnom nivou uz uvažavanje svih stručnih normi.

Ocjenjujući trenutno stanje nematerijalne baštine u Istri dramatičnim Radni tim predložio je dva strateška cilja koji će doprinjeti očuvanju nematerijalne baštine Istre.

1. Osnovati Centar za istraživanje, prikupljanje, pohranjivanje, i proučavanje nematerijalne baštine u Istri (ovaj Centar moguće je osnovati pri Etonografskom muzeju ili kao saostalnu

ustaovu – u oba slučaja potrebno je osigurati materijalne, financijske i ljudske resurse za njegovo funkcioniranje)

- ovaj cilj uključuje zapošljavanje stručnih osoba (etnologa, etnomuzikologa, antropologa, itd.), konstantna istraživanja na terenu (intervjuiranja, audio i video snimanja), pohranjivanje građe o tradicijskih znanjima i umjećima, katalogizaciju i digitalizaciju građe, davanje stručne pomoći zainteresiranim javnostima, poticaj prijenosu znanja o nematerijalnoj baštini, organiziranje javnih skupova i rad na diseminaciji informacija o nematerijalnoj baštini (web, izdavanje knjiga, CD-a, DVD-a), uspostavljanje suradnje s institucijama i stručnjacima u zemlji i inozemstvu

2. Osnovati tijelo pri Istarskoj županiji (npr. Vijeće za nematerijalnu baštinu)

- ovo tijelo bi se trebalo baviti iniciranjem postupaka zaštite nematerijalne kulturne baštine, razvojem poticajnih mjera za očuvanje nematerijalne kulturne baštine (npr. tradicijskih zanata i obrta), razvojem poticajnih mjera u zajednicama koje baštine vrijedno kulturno naljeđe, evaluacijom postignutih rezultata

Zapisnik sastavio Davor Mišković